

Nr 213

Av herr **Gerhard Nilsson** i Gävle m. fl., *angående förhöjt anslag till främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare.*

Statsrådet och chefen för kungl. ecklesiastikdepartementet har i sina yrkanden i statsverkspropositionen under rubriken J. Yrkesundervisningen, 305, behandlat bidrag till lärlingsutbildning hos hantverksmästare och har förordat en ökning av antalet bidragsrum från nuvarande 600 till 800. I sin behandling av ärendet refererar statsrådet bl. a. till en framställning från överstyrelsen för yrkesutbildning om att för budgetåret 1956/57 få bevilja lärlingsbidrag till ett antal av 1 000, dvs. 400 mer än riksdagen för budgetåret medgivit. Överstyrelsen framhöll i sin framställning det stora antal ansökningar som inkommit, vilket enligt överstyrelsens mening tydde på ett ökat intresse hos hantverksnäringsarnas företrädare att i ordnade former och under kontroll sörja för utbildningen inom respektive yrkesområden. Speciellt var det viktigt att öka utbildningsmöjligheterna för närvarande då ungdomskullarnas storlek växte.

Vid ingången av budgetåret 1956/57 uppgick antalet icke avgjorda ärenden, dvs. sådana ärenden som överflyttades från föregående budgetår, till 547. Under tiden 1/7 1956—31/12 1956 har inkommit ytterligare 451 ansökningar. Om man beräknar att antalet ansökningar under den återstående delen av budgetåret, 1/1 1957—30/6 1957, kommer att uppgå till ungefär samma antal som antalet ansökningar under första hälften, dvs. omkring 450 ansökningar, finner man att antalet ansökningar att behandla under budgetåret 1956/57 blir ungefär 1 400. Erfarenhetsmässigt sett kan man beräkna att omkring 15 procent av dessa icke bifalles. Återstoden omkring 1 200 skulle alltså vara fullvärdiga ansökningar vilka uppfyllde de formella statsbidragsvillkoren.

Antalet anslagsrum för budgetåret 1956/57 är som bekant 600, varför balansen vid det nya budgetårets ingång kan beräknas till omkring 600. Därest riksdagen skulle godkänna det av statsrådet och chefen för kungl. ecklesiastikdepartementet tilltänkta antalet bidragsrum för budgetåret 1957/58, 800, betyder detta att dessa skulle vara ianspråktagna till 3/4 redan vid budgetårets ingång.

Utbildningen hos hantverksmästare, för vilken mästaren erhåller ett anslag på 1 500 kronor för en minst treårig utbildning (2 500 kronor om lärlingen får ledigt på *betald* arbetstid för teoretisk utbildning), får anses vara

för staten synnerligen billig, betydligt billigare än utbildningen vid exempelvis centrala verkstadsskolor. Det är också viktigt att den aktuella frågan löses snabbt, då man här icke kan tänka sig några retroaktiva bidrag, eftersom bidraget enligt bestämmelserna måste utgå under den tid resp. lärling undergår sin utbildning. Utbildningen kontrolleras bl. a. genom särskilda lärlingsombud.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har även begärt, att de tidigare nämnda bidragen på 2 500 kronor skall höjas till 3 200 kronor och att ersättningen till lärlingsombuden skulle höjas från 35 kronor till 50 kronor samt att lärlingsombudens traktamenten, som i dag uppgår till den synnerligen låga summan av 11 kronor, skulle höjas till 12 kronor. Vi anser att samtliga dessa äskanden från överstyrelsen för yrkesutbildning är väl motiverade men anser oss med hänsyn till det allmänna ekonomiska läget icke nu kunna ta upp dem i vår motion. Däremot anser vi mycket angeläget, att de hantverksmästare som vill offra tid och arbete på en så nödvändig sak som lärlingsutbildningen, vilken även medför rent ekonomiska utlägg för förstört material och liknande, måste ha möjlighet att få bidrag härför. Därest antalet bidragsrum icke skulle sättas till högre än 800 kommer detta att innebära att en stor del, över 1/3, av de mästare som är berättigade till bidrag, kommer att få sina ansökningar överförda på kommande budgetår på grund av att antalet bidragsrum ej räcker till. En viktig faktor vid bedömning av frågan är dessutom, som vi ovan påpekat, att de kostnader som staten åsamkas genom lärlingsutbildning hos hantverksmästare objektivt sett får anses som relativt små i jämförelse med vad andra utbildningsformer kostar.

Det kan här också finnas anledning att erinra om den tilltagande storleken på ungdomskullarna. Topparna här är omedelbart förestående, och den största ökningen av antalet ungdomar i åldrarna 14—18 år kommer redan omkring år 1960. Samarbetsnämnden för yrkesundervisning och arbetsförmedling, ett gemensamt organ för skolöverstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning, har nyligen redovisat några synpunkter i frågan och har därför understrukt behovet av att snabbt bygga ut möjligheterna till yrkesutbildning. Konkurrensen om platserna i bl. a. yrkesskolor är mycket stor. Det största antalet sökande per 100 antagna förekommer vid yrkesutbildande skolor med realskola som rekryteringsbas. Denna siffra var läsåret 1955/56 i genomsnitt 240 sökande per 100 antagna, och motsvarande siffra för yrkesskolor med folkskola som rekryteringsbas var 157 sökande per 100 antagna.

Dessa siffror från 1955/56 och tanken på de växande årskullarna gör att vi har fog för vår åsikt att de 800 bidragsrum, som föreslagits, icke kan anses vara tillräckliga. Behovet är redan nu större och kommer att under kommande budgetår stiga. Då det är nödvändigt att staten bereder möjlighet till yrkesutbildning synes oss också systemet med bidrag till lärlingsutbildning

hos hantverksmästare vara fördelaktigt ur statens synvinkel sett, enär kostnaderna per utbildad lärling blir förhållandevis små. Systemet har dessutom den fördelen, att det icke fordrar stora investeringar i yrkesskolor eller liknande. Vid en nedgång av årskullarnas storlek finns möjlighet att minska antalet bidrag, och man riskerar inte att, för att tillfredsställa de nuvarande stora årskullarnas behov, ha gjort stora investeringar i byggnader etc., som sedan icke blir räntabla och icke kan utnyttjas.

I detta sammanhang bör också noteras, att endast hälften av de på första läsåret belöpande bidragsbeloppen kan beräknas bli utanordnade under budgetåret 1957/58. En utökning av antalet bidragsrum från de av departementschefen föreslagna 800 till 1 000 skulle alltså, enligt uppgift från kungl. överstyrelsen för yrkesutbildning, endast medföra en ökning av medelsbehovet med omkring 125 000 kronor för budgetåret 1957/58.

Under återopande av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte fastställa antalet bidragsrum för budgetåret 1957/58 till 1 000 samt att till Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 250 000 kronor.

Stockholm i januari 1957

Gerh. Nilsson

N. Stenberg

Helge Lindström
